

DET EUROPÆISKE SEMESTER – TEMABLAD

FÆRDIGHEDER TIL ARBEJDSMARKEDET

1. INDLEDNING

Færdigheder er afgørende for konkurrenceevnen og beskæftigelsesegnetheden, idet strukturelle ændringer såsom globaliseringen og de teknologiske fremskridt kræver konstant bedre og mere relevante færdigheder til arbejdsmarkedet af hensyn til væksten i produktiviteten og for at sikre gode job.

Dette faktablad fokuserer på færdigheder, der er direkte knyttet til arbejdsmarkedets behov. Med hensyn til et mere overordnet blik på videreuddannelse og kortere uddannelse henvises til de tematiske faktablade "Gennemførelse af videregående uddannelser" og "Tidligt skolefrafald".

2. IDENTIFIKATION AF UDFORDRINGERNE

2.1. Grundlæggende færdigheder

Tilstrækkelige niveauer i grundlæggende færdigheder (læse-, skrive- og regnefærdigheder, naturvidenskab og teknologi) er afgørende for, at unge let kan få adgang til arbejdsmarkedet, og at voksne kan fastholde deres beskæftigelse i gode og stabile job. Imidlertid mangler store dele (20-25 %) af både de unge under grunduddannelse (jf. PISA-resultaterne fra 2015)¹ og de

¹ PISA (Programme for International Student Assessment) er OECD's program for international eleverevaluering. Læs mere om, hvordan disse niveauer defineres, på: <http://www.oecd.org/pisa/test/>.

voksne i den arbejdsdygtige alder (jf. PIAAC-resultaterne fra 2012)² disse grundlæggende færdigheder, og det forhindrer dem i at finde stabil beskæftigelse og deltage i det økonomiske og samfundsmæssige liv generelt.

I et stort antal EU-lande er der stadig en meget stor andel af de 15-årige, der har ringe grundlæggende færdigheder³. Disse elever vil sandsynligvis få alvorlige vanskeligheder med deres videre uddannelse, på arbejdsmarkedet og i dagligdagen.

Det fagområde, hvor den største andel med ringe færdigheder findes, er matematik, nemlig ca. 22 % på EU-plan. Der er kun tre medlemsstater, der ligger under benchmarket på 15 %⁴, selv om det lykkedes 12 medlemsstater at reducere andelen i deres land fra 2012 til 2015 (figur 1).

² PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) er OECD's program for international voksenevaluering, i Danmark under navnet "Danskernes kompetencer". Læs mere om, hvordan disse niveauer defineres, på: <http://www.oecd.org/skills/piaac/>.

³ Unge med ringe færdigheder defineres som dem, der lå under kompetenceniveau 2 i et af PISA-testens fagområder (læsning, matematik eller naturfag).

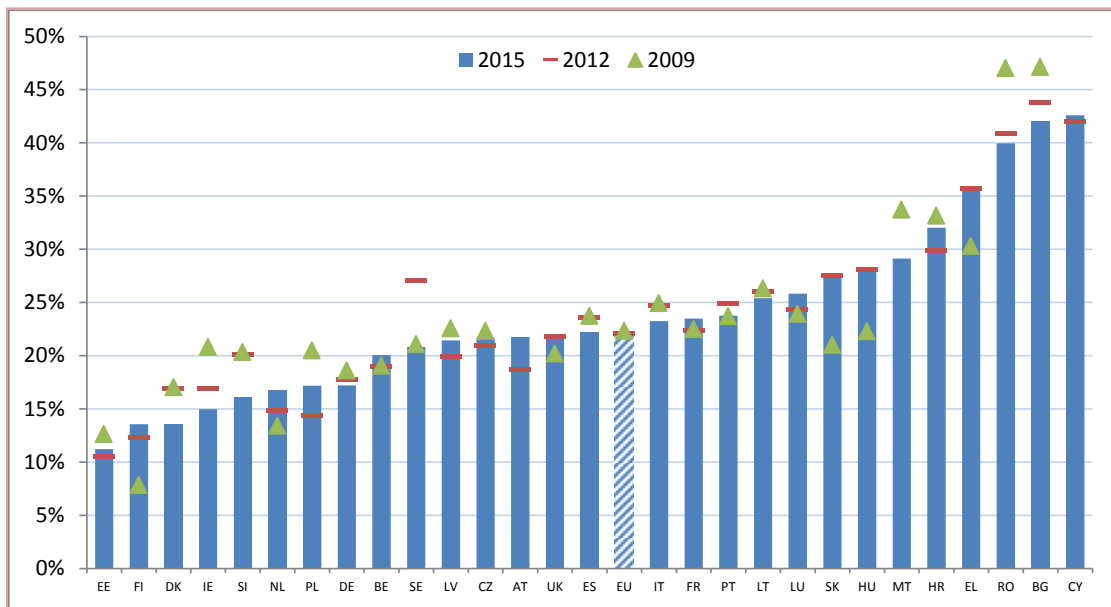
⁴ Ifølge den strategiske ramme for samarbejde om uddannelse og erhvervsuddannelse ("ET 2020") har medlemsstaterne aftalt, at andelen af 15-årige, som er dårlige til læsning, matematik og naturfag, skal ned under 15 % inden 2020.

Resultaterne i læsning og naturfag er en smule bedre, men begge er forringet betydeligt med tiden.

Resultaterne i Bulgarien, Rumænien og Cypern er ringe på alle fagområder, især i matematik, hvor over 40 % har ringe færdigheder. Generelt har lande med forholdsvis færre elever med manglende kompetencer også større andele med særdeles gode kompetencer ifølge PISA-testen, dvs. niveau 5 eller 6, hvilket tyder på et generelt bedre fungerende system for almen og erhvervsfaglig uddannelse snarere end et bevidst valg om at fremme topresultater på bekostning af lighed.

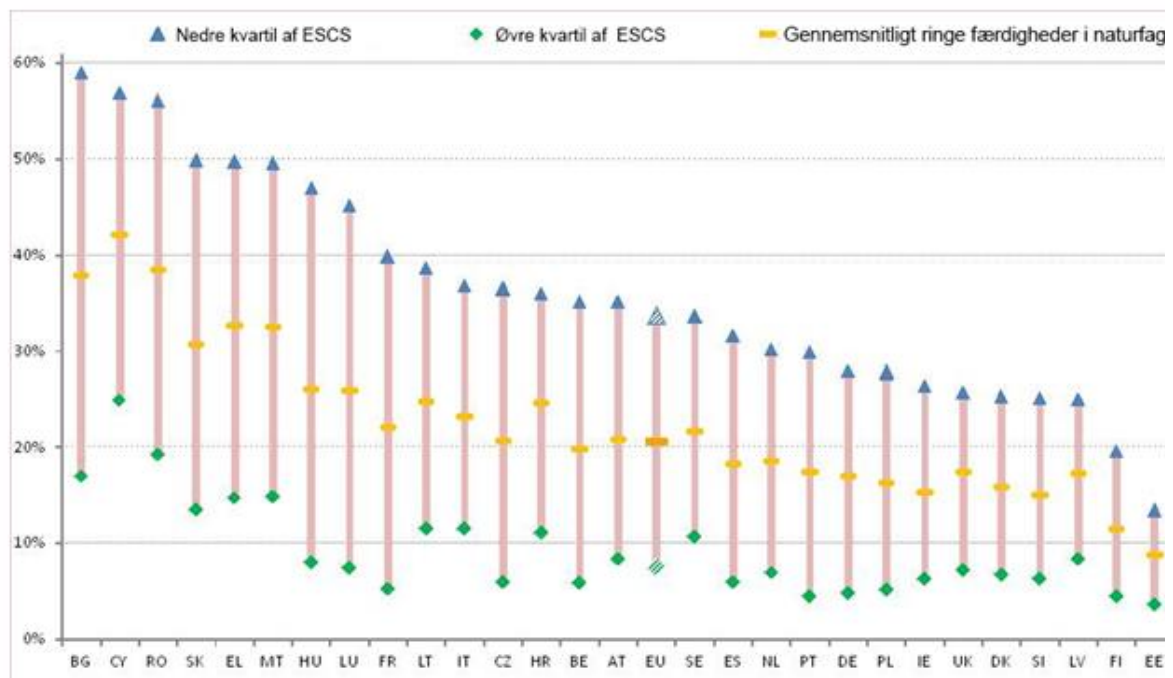
Uddannelsessystemerne er endnu ikke fuldt virksomme med hensyn til at mindske uligheder. Andelen af drenge med ringe færdigheder i læsning er meget højere end hos pigerne (23,5 % mod 15,9 %), om end kønsforskellene i læsning ser ud til at forsvinde senere (jf. PIAAC-data om de 16-24-årige). Drenge og piger præsterer mere ligeligt på de to andre fagområder. Socioøkonomisk baggrund er stadig en af de primære faktorer bag erhvervelse af færdigheder i skolen. Forskellen mellem andelen med ringe færdigheder i naturfag i den nederste socioøkonomiske kvartil og andelen i den øverste kvartil er meget stor (figur 2).

Figur 1 – Andel med ringe færdigheder i matematik ifølge PISA, udvalgte år

Kilde: OECD (PISA).

Figur 2 – Den socioøkonomiske baggrunds virkning for præstationen i matematik, 2012

Kilde: OECD (PISA).

Det forhold, at europæiske almene og erhvervsfaglige uddannelsessystemer ikke leverer de mest grundlæggende færdigheder til 20 % af eleverne, har høje alternativomkostninger. Dette understreger ikke blot omfanget af udfordringen med at forbedre resultaterne af uddannelsessystemerne, men også de enorme potentielle gevinster i form af øget vækst og beskæftigelse, hvis denne andel af eleverne, som sandsynligvis vil få alvorlige problemer med beskæftigelsesegnheden, blev nedbragt.

Blandt de voksne i den arbejdsdygtige alder (16-65 år) har gennemsnitligt 43 % et middel til godt niveau i læsning (niveau 3-5) i de EU-lande, der deltog i PIAAC-undersøgelsen. Dette ligger langt under OECD-gennemsnittet (49 %).

Desuden udviser en ud af fem voksne i de deltagende EU-lande ringe færdigheder i læsning. I matematik er tallet endda en ud af fire. For så vidt angår de særdeles gode kompetencer kan kun en håndfuld medlemsstater matche resultaterne i de bedste tredjelande, f.eks. Japan. Andre store tredjelande som Canada og USA scorer omtrent som mange EU-lande.

Imidlertid er der store forskelle mellem EU's medlemsstater med hensyn til fordelingen af færdigheder. I bred forstand kan der identificeres tre grupper af lande:

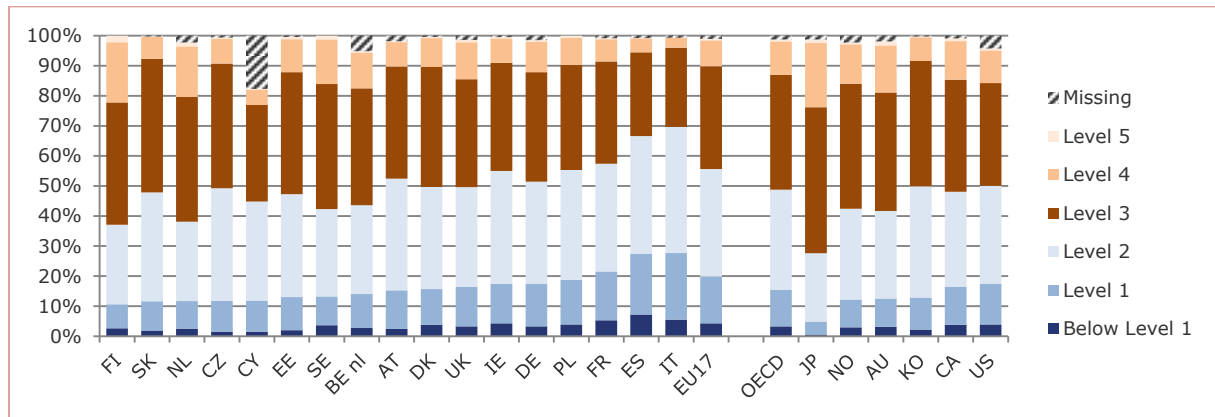
- 1) lande med en høj andel af voksne med et middel til godt kompetenceniveau og få med ringe færdigheder (f.eks. Nederlandene, Finland, Sverige og Flandern i Belgien)
- 2) lande med resultater, der ikke adskiller sig væsentligt fra OECD-gennemsnittet og
- 3) lande med forholdsvis få voksne med et middel til godt kompetenceniveau og meget høje andele med ringe færdigheder (Spanien og Italien).

Mens det i nogle lande primært er de ældre aldersgrupper, der har meget ringe færdigheder, ser det ud til i andre, at det også er de yngre aldersgrupper, der præsterer temmelig dårligt (f.eks. Cypern og Det Forenede Kongerige). Desuden bekræfter undersøgelsesresultaterne, at gode kompetencer er meget tæt forbundet med forældrenes uddannelse og med en status som indvander, dog i forskellig grad i forskellige lande.

PIAAC-resultaterne viser også, at der er betydelige forskelle mellem landene med hensyn til de gennemsnitlige færdigheder hos personer, som har taget sammenlignelige uddannelser. F.eks. har unge, der kun har en

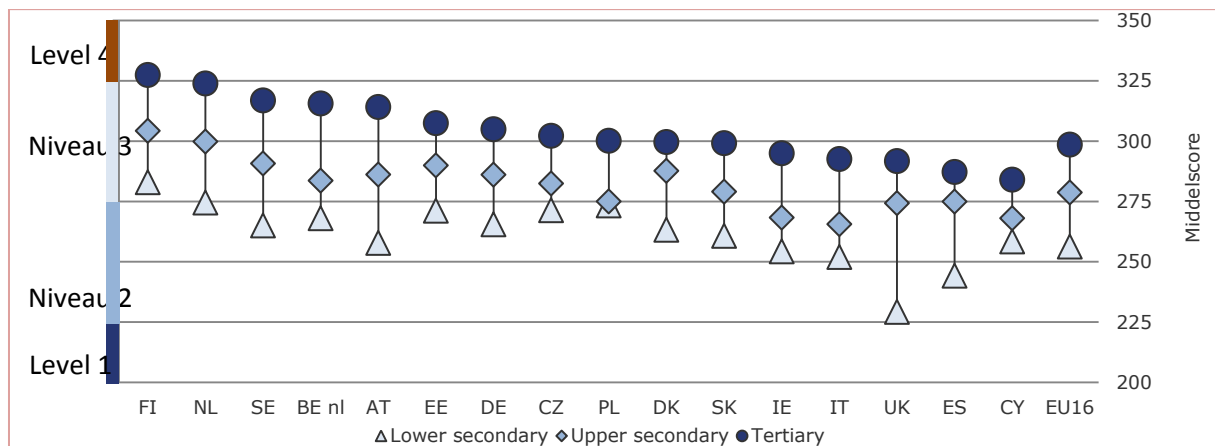
ungdomsuddannelse i Finland, Nederlandene eller Sverige, bedre gennemsnitlige færdigheder end unge med en universitetsuddannelse i Spanien eller Cypern.

Figur 3 – Andel af alle 16-65-årige på hvert kompetenceniveau for læsning, 2012

Kilde: OECD (PIAAC). Bemærkninger: Landene er rangordnet efter andel med niveau 1 og derunder sammenlagt. Mangler: ikke gennemført test.

Figur 4 – Gennemsnitlig kompetence i læsning (16-29-årige) efter uddannelsesniveau, 2012

Kilde: OECD (PIAAC). Bemærkninger: Landene er rangordnet efter gennemsnitlig score på niveauet for videregående uddannelse.

2.2. Tværfaglige færdigheder

Nye måder at arbejde på og hyppigere jobskift (af nødvendighed eller lyst) kræver et bredere sæt af færdigheder.

Tværfaglige⁵ færdigheder er dem, der er relevante for at kunne finde job inden for

⁵ De færdigheder, den enkelte har, og som er relevante for andre typer arbejde end det, de har i øjeblikket og har haft for nylig. Disse færdigheder kan også være erhvervet gennem hobby- eller fritidsaktiviteter eller deltagelse i almen og erhvervsfaglig uddannelse. Mere generelt er der tale om færdigheder, som er blevet indlært i én sammenhæng eller for at mestre en særlig situation/problemstilling og kan overføres til en anden sammenhæng.

andre områder end nuværende eller tidligere arbejde. I øjeblikket beretter 40 % af arbejdsgiverne om vanskeligheder med at finde folk med de rette kvalifikationer, idet mange understreger, at ansøgerne mangler tværfaglige færdigheder⁶.

Over halvdelen af alle lønmodtagere i EU er nødt til at have fremmedsproglige færdigheder i deres job (om end sådanne færdigheder normalt er specifikt nødvendige til en særlig række job). Kun 42 % af eleverne i teenagealderen er imidlertid kompetente på deres første fremmedsprog⁷.

Selv om arbejdsgiverne sætter pris på ansatte med initiativ og evner til at tilpasse sig udfordringer og skiftende miljøer⁸, er iværksætterfærdigheder stadig ikke særlig udbredt blandt befolkningen i EU. Der er kun en håndfuld medlemsstater, hvor over halvdelen af den voksne befolkning mener, de har fået de fornødne færdigheder og en tilstrækkelig viden til at starte en virksomhed⁹.

Desuden er kun halvdelen af EU's befolkning over 15 år enige i, at deres skolegang har hjulpet dem med at udvikle sans for initiativ og en vis iværksætterånd (se figur 5)¹⁰.

2.3. Misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer

Når der består et misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer på arbejdsmarkedet, betyder det, at

arbejdsgiverne efterspørger andre færdigheder end dem, de jobsøgende eller de ansatte har. Hvis misforholdet, der kan antage forskellige former, er vedvarende, kan det føre til kort- og langsigtede økonomiske og samfundsmæssige tab for mennesker, arbejdsgivere og samfund. Politikerne og de lærde har peget på følgende tre vigtige dimensioner:

- 1) et makroøkonomisk misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer, dvs. forskelle med hensyn til kvalifikationer i brede kategorier mellem de ledige stillinger og gruppen af arbejdsløse
- 2) specifikke mangler på færdigheder, dvs. arbejdsgiverne kan ikke finde arbejdstagere med en bestemt kvalifikation eller uddannelse og
- 3) misforhold mellem efterspurgte og udbudte kvalifikationer på arbejdspladsen, dvs. forskelle mellem de ansattes færdigheder og de færdigheder, der er nødvendige for at bestride jobbet¹¹. Makroøkonomiske indikatorer for misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer kan være mere nyttige i forbindelse med det europæiske semester, idet de er mere pålidelige, mere hyppigt tilgængelige og har et tættere bånd til større politiske hensyn såsom langtidsledighed eller strukturel arbejdsløshed.

⁶ OECD/EU, "The Missing Entrepreneurs 2015: Policies for Self-Employment and Entrepreneurship", OECD Publishing, 2015.

⁷ EU Skills Panorama (2014) Foreign languages Analytical Highlight, udarbejdet af ICF GHK og Cedefop for Europa-Kommissionen.

⁸ OECD/EU, "The Missing Entrepreneurs 2015: Policies for Self-Employment and Entrepreneurship", OECD Publishing, 2015.

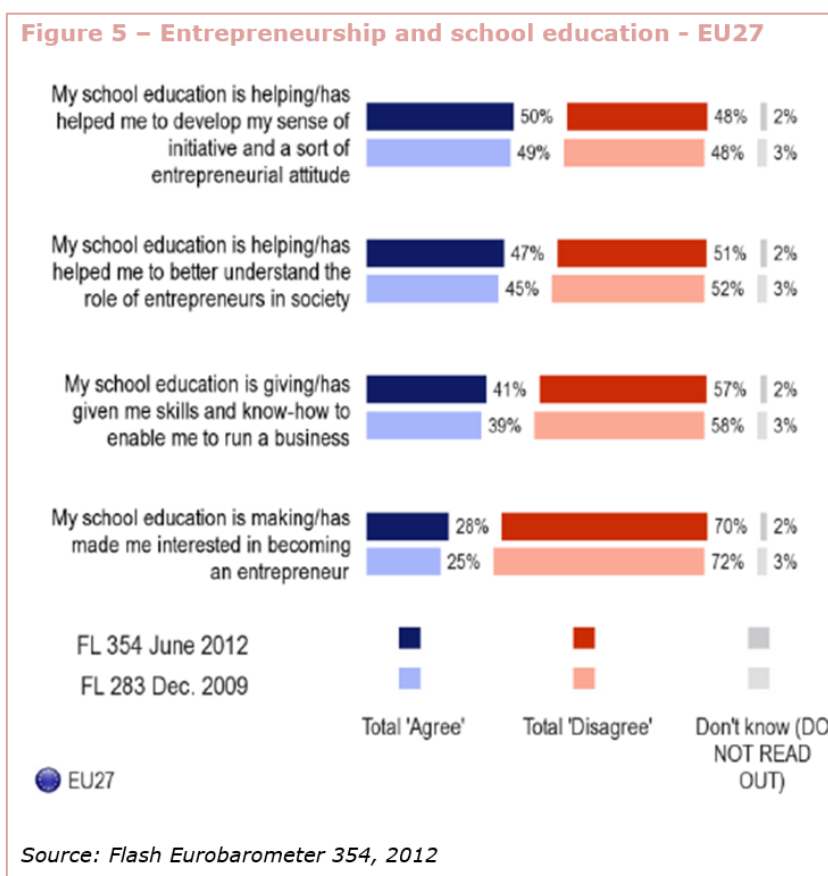
⁹ D. Kelley, S. Singer, M. Herrington, 2015/16 *Global Report*, Global Entrepreneurship Monitor.

¹⁰ Europa-Kommissionen, Flash Eurobarometer 354, *Entrepreneurs in the EU and beyond*, 2012.

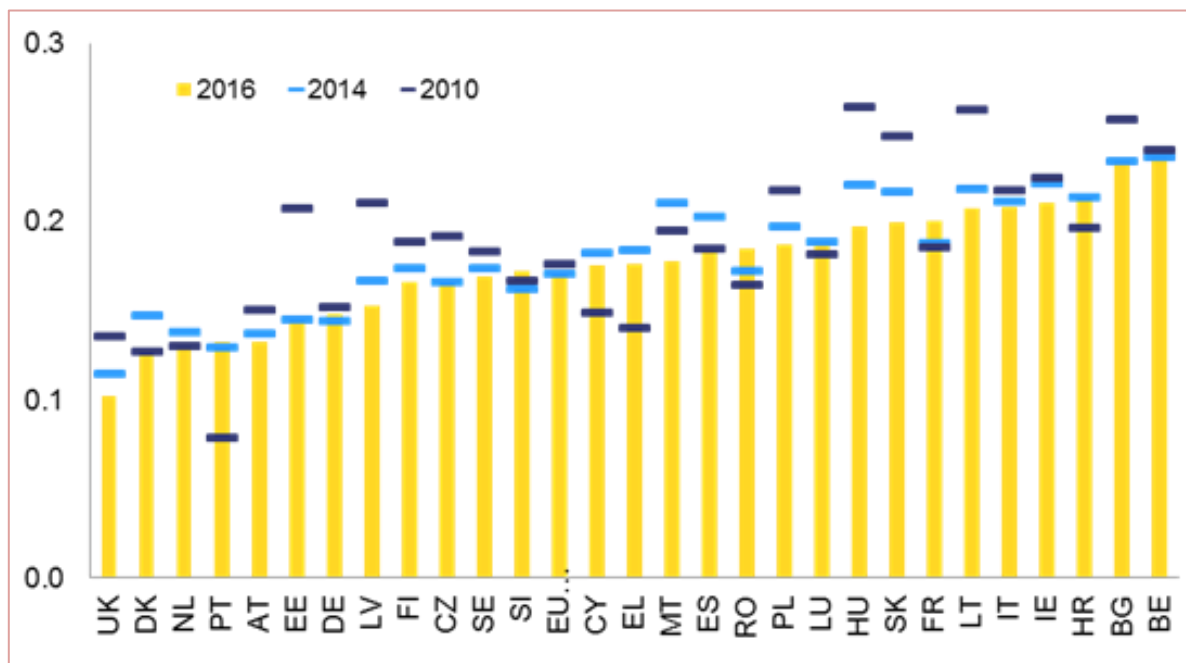
¹¹ Se en detaljeret gennemgang hos A. Kiss og A. Vandeplas (2015) "Measuring Skills Mismatch. Analytical Webnote 7/2015", GD EMPL.

En af måderne at måle makroøkonomiske misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer på er at se, hvordan beskæftigelsesfrekvensen i de forskellige kvalifikationsgrupper (højtuddannede, lavtuddannede og mellemgruppen) adskiller sig fra beskæftigelsesfrekvensen for hele befolkningen i et givet land eller år. Jo større forskellen er (relativ spredning), jo større er det makroøkonomiske misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer.

Figur 6 viser en sammenligning mellem EU's medlemsstater i denne henseende. Spredningen i beskæftigelsesfrekvens er meget stor i Belgien, Bulgarien, Kroatien, Irland og Italien. I de fleste tilfælde skyldes dette lave beskæftigelsesfrekvenser for de lavtuddannede (især i forhold til de højtuddannede arbejdstagere). Selv om der er brug for en tilbundsående landespecifik analyse for at forstå de underliggende faktorer, er det også nyttigt at studere tendenser over længere perioder.

Figur 6 – Relativ spredning af beskæftigelsesfrekvensen efter uddannelsesniveau

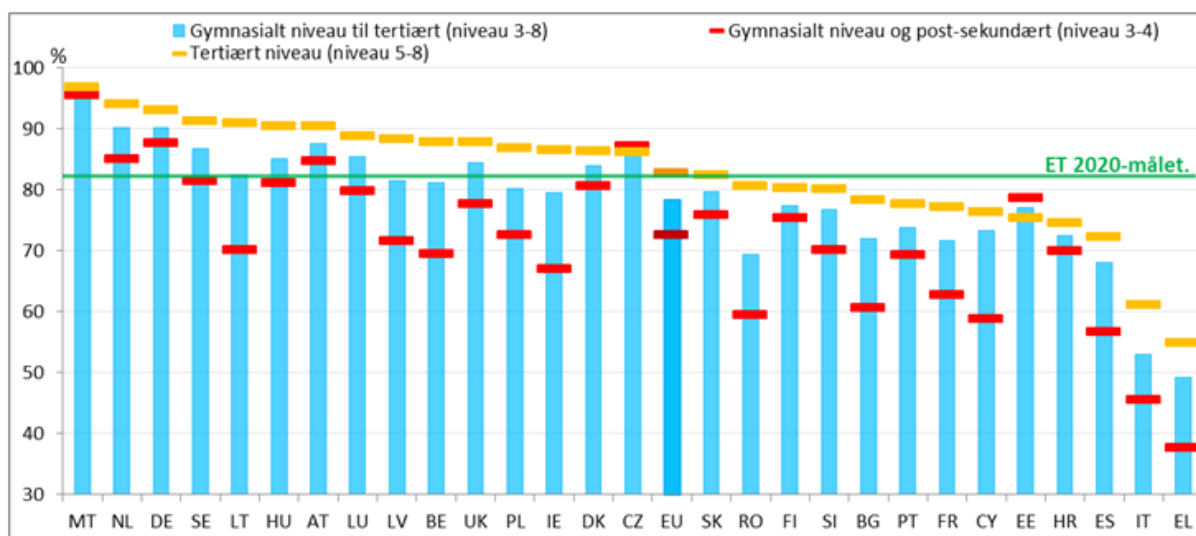

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Eurostat. Årligt gennemsnit baseret på gennemsnittet af fire kvartaler.

Selv om de højtuddannedes resultater på arbejdsmarkedet også er blevet forringet gennem kriseårene, letter det stadig overgangen fra skole til arbejdsliv at forsyne de unge med relevante færdigheder, holdninger og viden. Figur

7 viser andelen af unge nyuddannede, der er i beskæftigelse, i forhold til det benchmark, der blev sat af Rådet i 2012, ifølge hvilket mindst 82 % af en årgang af nyuddannede bør være i beskæftigelse inden 2020.

Figur 7 – Beskæftigelsesegnethed: beskæftigelsesfrekvens for nyuddannede 20-34-årige, 2016

Kilde: Eurostats arbejdskraftundersøgelse.

Beskæftigelsesfrekvensen blandt unge nyuddannede i EU som helhed steg yderligere til 78,2 % i 2016 og konsoliderede dermed det nylige gradvise opsving. Siden 2013 er beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede fra en ungdomsuddannelse steget med 3,2 procentpoint, mens den for nyuddannede fra en videregående uddannelse er steget 2,1 procentpoint. Nyuddannede fra videregående uddannelser her dermed en 10 procentpoint bedre beskæftigelsesegnethed end unge med en ungdomsuddannelse. Denne fordel findes i alle medlemsstater undtagen Estland og Tjekkiet.

Hvad erhvervsuddannelserne angår, viser dokumentation fra en undersøgelse udført af JRC¹², at unge med en ungdomsuddannelse fra programmer, der er orienteret mod erhvervsfaglige uddannelser, har højere beskæftigelsesfrekvenser end deres alment uddannede kammerater. De har også lavere arbejdsløsheds- og inaktivitetsfrekvenser¹³. OECD's analyse¹⁴ bekræfter, at erhvervsuddannelse på gymnasialt niveau (ISCED 3) og erhvervsuddannelse på post-sekundært ikke-tertiært niveau (ISCED 4) forbindes med en større sandsynlighed for at komme i beskæftigelse (figur 9), men med en lidt lavere timeløn.

Forskellene er små, især når der ses på køn. På ISCED 5-niveau er der en stor fordel ved akademisk uddannelse med hensyn til løn og beskæftigelse.

3. IDENTIFICERING AF DE POLITISKE MIDLER TIL

¹² JRC CRELL (2015): Education and youth labour market outcomes: the added value of VET. Technical briefing; baseret på et særligt udtræk fra AKU leveret af Eurostat for tredje kvartal af 2014.

¹³ Målt som andelen af beskæftigede 20-34-årige, hvis højeste uddannelsesniveau er gymnasieniveau eller post-sekundært ikke-tertiært niveau (ISCED 3-4).

¹⁴ OECD (2015), "The effects of vocational education and training on adult skills and wages. What can we learn from PIAAC?"

AFHJÆLPNING AF UDFORDRINGERNE

Tilstrækkelig investering i uddannelses- og strukturreformer til styrkelse af de almene og erhvervsfaglige uddannelsessystemers effektivitet og virkningsfuldhed kan forbedre de **grundlæggende færdigheder**. For at nedbringe forekomsten af unge med ringe færdigheder skal de inkluderende politikker også målrettes mod en højnelse af skoleudbyttet for elever fra socioøkonomisk ugunstigt stillede miljøer eller med en anden sproglig baggrund.

Grundlæggende erhvervsuddannelse roses for at udvikle jobspecifikke og tværfaglige færdigheder, der fremmer overgangen fra skole til arbejdsliv og opretholder og ajourfører arbejdsstyrkens kvalifikationer. Hvert år er over 13 mio. elever indskrevet på en erhvervsuddannelse. Alligevel viser prognoser for arbejdsmarkedet en kommende mangel på faglærte i flere medlemsstater¹⁵.

Nyuddannede med erhvervsfaglige kvalifikationer på gymnasialt eller post-sekundært ikke-tertiært niveau klarer generelt overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet lettere. De har også højere beskæftigelsesfrekvenser end nyuddannede fra almene uddannelsesforløb med sammenlignelige gennemførelsesandele. Til trods herfor finder mange unge og deres forældre stadig ikke en erhvervsuddannelse så attraktiv som et akademisk uddannelsesforløb.

Erhvervsuddannelsernes tiltrækningskraft og arbejdsmarkedsrelevans kan da også stadig forbedres væsentligt. Der er ikke et tilstrækkeligt antal uddannelsesprogrammer i medlemsstaterne, der til fulde udnytter potentialet i arbejdspladsbaseret læring. Ligeledes er der stadig for få muligheder

¹⁵ Europa-Parlamentet (2015), *Labour market shortages in the European Union* (<http://www.europarl.europa.eu/thinktank/da/home.html>).

for at gå videre fra en erhvervsuddannelse til en videregående uddannelse.

Kvalitetsmæssigt bør hver erhvervsuddannelseselev forberedes på at leve og arbejde i et mere og mere globaliseret samfund, herunder ved at lære fremmedsprog.

Omkring 50 % af alle elever i EU, der er indskrevet på gymnasialt, post-sekundært og kort tertiært niveau, tager en erhvervsuddannelse. Dette gør erhvervsuddannelserne til en væsentlig kilde til færdigheder og kompetencer for EU's økonomier.

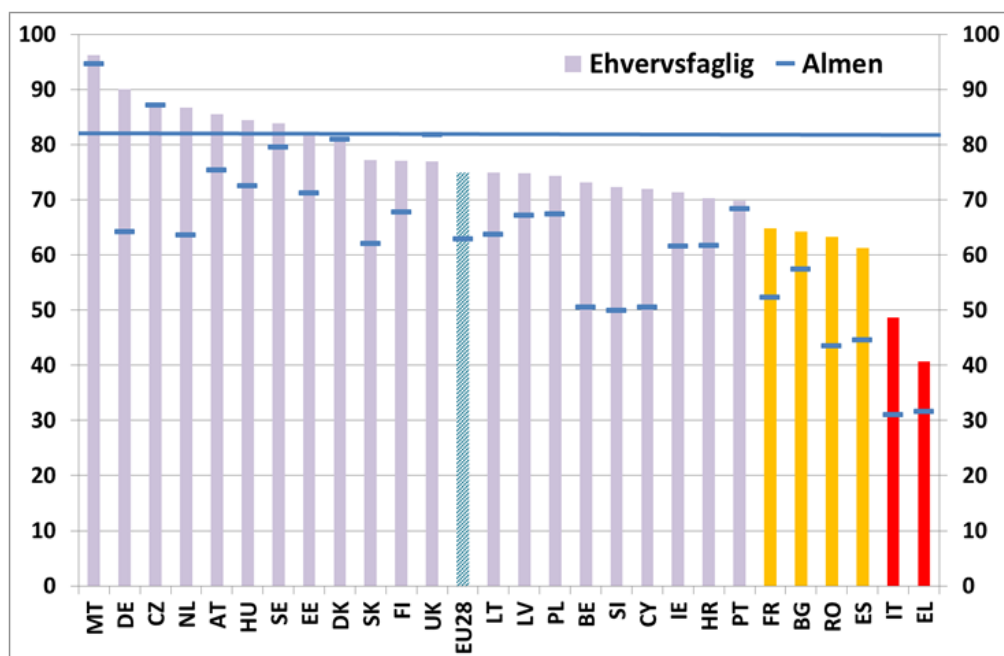
Det er derfor afgørende, at erhvervsfaglige grunduddannelser giver tilstrækkelige grundlæggende, tværfaglige og erhvervsfaglige færdigheder, som passer til arbejdsgivernes behov. De bør også sætte eleverne i stand til at engagere sig i læring senere i livet og håndtere overgangene fra skole til arbejdsliv og fra ét job til et andet eller fra arbejdsløshed til beskæftigelse.

Relevansen af uddannelse for arbejdsmarkedet, unges beskæftigelsesfrekvens og overgangen fra skole til arbejdsliv har været i fokus i de økonomiske politikker og sektorpolitikker de seneste år.

For dem, der fuldfører deres grunduddannelse på sekundært eller post-sekundært ikke-tertiært niveau, klarer de erhvervsuddannede systematisk overgangen fra skole til arbejdsliv bedre end dem, der går ud af skolesystemet efter at have gennemført en almen ungdomsuddannelse på gymnasieniveau eller post-sekundært ikke-tertiært niveau.

Nyuddannede fra en erhvervsuddannelse havde en samlet beskæftigelsesfrekvens på 75 % i 2016 i EU. De havde derfor bedre resultater på arbejdsmarkedet end nyuddannede fra de almene ungdomsuddannelser på gymnasieniveau (62,9 %) (figur 8).

Figur 8 – Beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede med gymnasieniveau og post-sekundært ikke-tertiært niveau, 2016

Kilde: Eurostat (AKU, 2016) Onlinedatakode: edat_ifse_24.

Indikatoren måler beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 20 til 34 år, der har afsluttet uddannelser 1-3 år før undersøgelsen med et eksamensbevis fra uddannelser på gymnasialt niveau (ISCED 3) eller uddannelse på post-sekundært ikke-tertiært niveau (ISCED 4), ud af de personer i samme aldersgruppe, som på nuværende tidspunkt ikke er tilmeldt nogen yderligere formel eller ikke-formel uddannelse.

Overordnet set viser dette, at en erhvervsuddannelse generelt er et godt valg for de unge, som ikke har tænkt sig at fortsætte med at studere på en videregående uddannelse. Dog dækker de gennemsnitlige resultater over visse forskelle mellem forskellige lande, hvilket også viser, at der er plads til forbedring af kvaliteten af erhvervsuddannelserne i de lande, hvor resultaterne fra erhvervsuddannelserne halter efter EU-gennemsnittet.

I de seneste år har det absolutte antal elever på erhvervsuddannelser og deres andel af det samlede antal elever på ungdomsuddannelsesniveau været faldende i EU.

Det samlede antal elever, der er indskrevet på grundlæggende erhvervsuddannelser på gymnasialt niveau i EU, er faldet siden 2013 med ca. 500 000 (4,7 %) til 10 309 154 i 2015. Den nedadgående tendens var tydelig i alle de fire lande, der har det største antal elever i erhvervsuddannelser, og som tilsammen har over 50 % af alle EU's erhvervsuddannelseselever.

Derfor faldt den relative andel af erhvervsuddannelseselever fra 48,9 % i 2013 til 47,3 % i 2015.

Der er imidlertid store forskelle mellem landene med hensyn til de absolutte tal og det relative omfang af erhvervsuddannelsessystemerne i de enkelte lande. Det skyldes til dels forskelligartetheden i de erhvervsuddannelser, der tilbydes i de enkelte lande.

En del EU-medlemsstater har en forholdsvis høj andel af unge, som vælger de almene ungdomsuddannelser uden at fortsætte til en videregående uddannelse (figur 9).

En sådan stor andel af disse unge tyder på, at der er plads til at give dem muligheder for at erhverve sig erhvervsfaglige kvalifikationer – enten på sekundærtrinnet eller på post-sekundært eller tertiært niveau

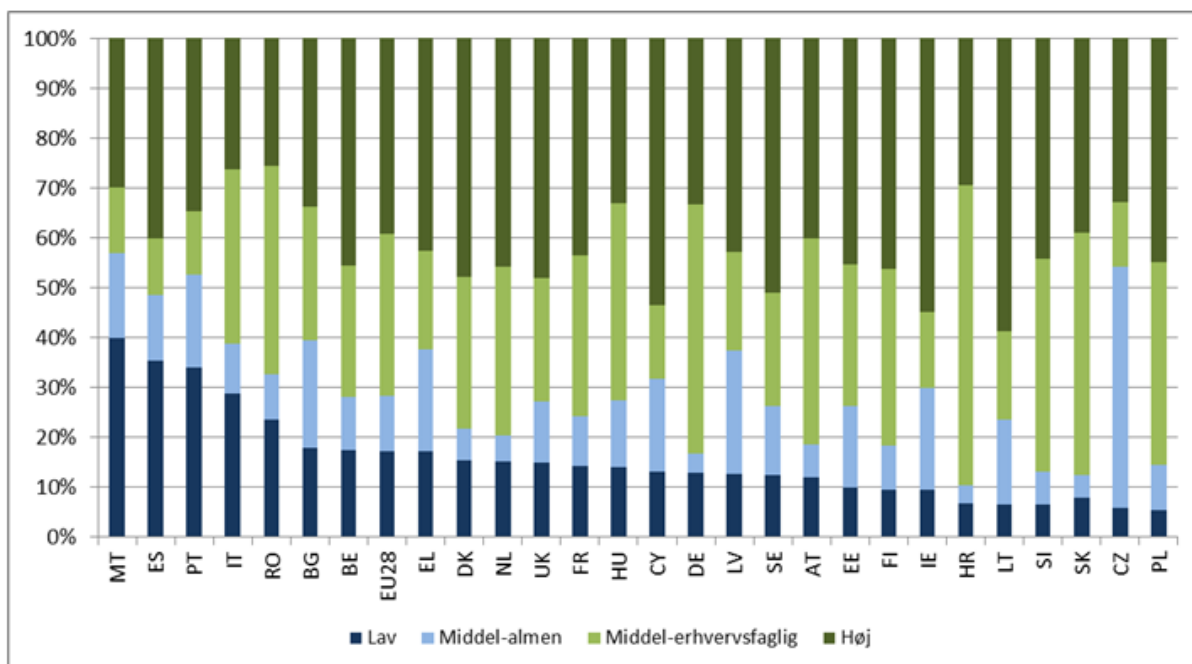
Medlemsstaterne kan vælge forskellige måder at forlænge grundlæggende erhvervsuddannelse på under hensyntagen til efterspørgslen efter forskellige færdigheder på arbejdsmarkedet. Især lande, hvor en stor andel af de unge forlader skolen tidligt, vil kunne drage nytte af at tilbyde flere erhvervsuddannelser på gymnasialt niveau og gøre dem mere attraktive. I disse lande kunne erhvervsuddannelserne bidrage væsentligt til at højne uddannelsesniveaet.

For lande, hvor en stor andel af unge fra de almene ungdomsuddannelser ikke fortsætter til en videregående uddannelse, kunne det være nyttigt at tilbyde flere erhvervsuddannelser på post-sekundært ikke-tertiært niveau eller kort tertiært niveau.

For at afhjælpe vedvarende ungdomsarbejdsløshed bør medlemsstaterne også tilbyde voksenuddannelsesmuligheder, der fremmer tilbagevenden til uddannelsessystemet for de unge, der allerede har forladt grunduddannelsen.

F.eks. en mere målrettet udnyttelse af ESF kunne løse udfordringen, især da uddannelse af arbejdsløse blev opfattet som en af de meste effektive måder at bruge ESF-midler på i perioden 2007-2013 (afsnit 3.5).

Figur 9 – Uddannelsesniveaue for 30-34-årige, 2016

Kilde: Eurostat, AKU, 2016 [edat_ifs_9914]

Bemærkninger: Indikatoren viser det højeste uddannelsesniveaue for 30-34-årige.

Fordelen ved erhvervsuddannelserne er, at eleverne kan udvikle færdigheder og kompetencer, som er direkte relevante for arbejdsmarkedet. Der findes forskellige instrumenter, der sikrer, at erhvervsskolerne leverer relevant, ajourført uddannelse til givne erhverv. Disse instrumenter omfatter inddragelse af den private sektor i udformning og evaluering af undervisningsplaner, faglige standarder og test af eleverne. Desuden er en af de letteste måder, hvorpå det kan sikres, at eleverne erhverver de færdigheder, der er relevante for arbejdsmarkedet, at udføre en del af den praktiske uddannelse uden for skolemiljøet, f.eks. på en arbejdsplads.

Lærlingeuddannelser er det mest velkendte eksempel på denne type tilrettelæggelse af erhvervsuddannelserne. En lærlingeuddannelse defineres som et formelt erhvervsuddannelsesforløb, der omfatter en vekselvirkning mellem erhvervs erfaring (perioder med praktisk arbejds erfaring på en arbejdsplads) og skoleundervisning (perioder med teoretisk/praktisk uddannelse på en

skole eller et erhvervsuddannelsessted)¹⁶. Efter fuldførelse bør dette forløb føre til en nationalt anerkendt kvalifikation.

Ofte er der et kontraktforhold mellem arbejdsgiver og lærling, hvor lærlingen får løn for sit arbejde.

Lærlingeuddannelser er ikke den eneste mulige ordning for arbejdspladsbaseret læring. Der findes andre, mindre intensive arbejdspladsbaserede læringstilgange. Der kan f.eks. være tale om skolebaseret erhvervsuddannelse kombineret med elementer af arbejdspladsbaseret læring, hvor disse elementer typisk udgør under 50 % af uddannelsens varighed.

Der kan også leveres arbejdspladsbaseret læring i skolen ved at tilbyde eleverne skolepraktik i laboratorier, værksteder, køkkener, restauranter, øvelsesfirmaer,

¹⁶ Europa-Kommissionen (2015), "Apprenticeships – a form of work-based learning".

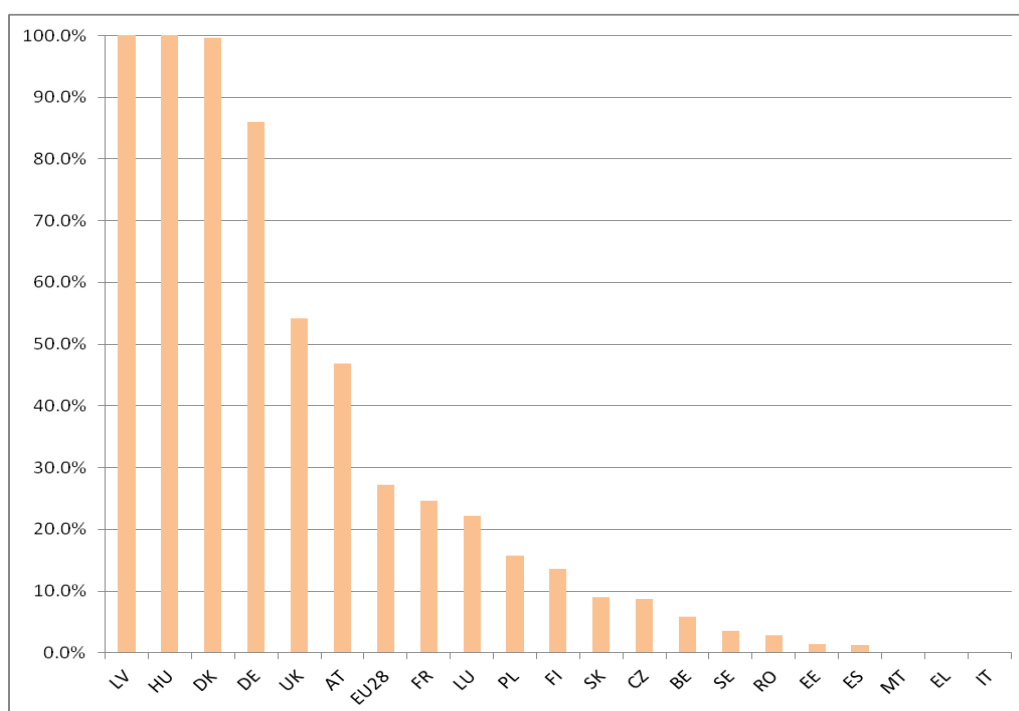
simuleringer eller rigtige
forretningsprojektopgaver¹⁷.

Det er begrænset, hvor mange
sammenlignelige data om den aktuelle
status for arbejdspladsbaseret læring på
grunduddannelsesniveau i
medlemsstaterne der findes.

Dog fremgår det klart af de tilgængelige
data (figur 10), at kombinerede
arbejdsplads- og skolebaserede
programmer er mest almindelige i
Letland, Danmark, Ungarn og Tyskland.

¹⁷ Europa-Kommissionen (2013), "Work-
based learning in Europe: Practices and policy
pointers":
http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/work-based-learning-in-europe_en.pdf.

Figur 10 – Elever på grunduddannelsestrinnet i kombinerede arbejdsplads- og skolebaserede programmer, 2015

Kilde: Eurostat (UOE, 2015 [educ_uoe_enrs04]). Data for MT, EL og IT mangler.

Da der er bred enighed om, at øget adgang til lærlingeuddannelser af høj kvalitet ville være et effektivt instrument til forbedring af bæredygtige overgange fra skole til arbejdsliv i mange medlemsstater, skal indsatsen for at overtale virksomhederne, især SMV'erne, til at investere tid og penge i unge elever skærpes. Andre udfordringer, der skal løses, er:

- sikring af et tilstrækkeligt udbud af kvalificerede lærere
- indførelse og gennemførelse af passende kvalitetssikringssystemer og
- tiltrækning/tilrettelæggelse af finansiering og andre typer støtte til samarbejdsordninger mellem erhvervsskoler og erhvervsliv.

Voksenuddannelse og erhvervsfaglig videre- og efteruddannelse: I hurtigt skiftende arbejdsmiljøer har voksne brug for løbende ajourføring og forbedring af deres færdigheder for at forblive konkurrencedygtige og produktive. Voksenuddannelsessystemer skal dække en bred vifte af behov hos elever, virksomheder og samfundet. De skal

sikre, at enhver har let og lige adgang til læringsmuligheder. Navnlig bør de, der har forladt en almen eller erhvervsfaglig grunduddannelse uden de minimale færdigheder, der skal til for at klare sig i samtids økonomiske og samfundsmæssige miljø, få mulighed for at erhverve disse kvalifikationer senere i livet. Gennem opkvalificering og omskoling kan voksne sikre, at deres færdigheder forbliver relevante og ajourførte, ikke blot i arbejdsmiljøet, men også for deres aktive deltagelse i samfundet.

I mange EU-medlemsstater har de voksne, der allerede besidder et højt kvalifikationsniveau, normalt også god adgang til læringsmuligheder for løbende at ajourføre og forny deres kvalifikationer. Imidlertid kan de, der kun har begrænsede færdigheder og dermed har størst behov for adgang til uddannelse, ofte have de største vanskeligheder med at få adgang til læring. Af disse årsager er støtte til voksne med ringe grundlæggende færdigheder eller en lav uddannelse nu almindeligvis medtaget i

medlemsstaternes politiske dagsordener, ofte som led i uddannelsespolitikken.

I Europa finansierer eller medfinansierer landene en lang række uddannelser. I nogle få tilfælde ledsages disse uddannelser af valideringsordninger for kvalifikationerne herfra, herunder en vurdering af grundlæggende færdigheder, vejledning og opsøgende kampagner. Der er dog i mange tilfælde stadig for få voksne, der får mulighed for at få adgang til relevant uddannelse af høj kvalitet med henblik på at opkvalificere eller omskole sig.

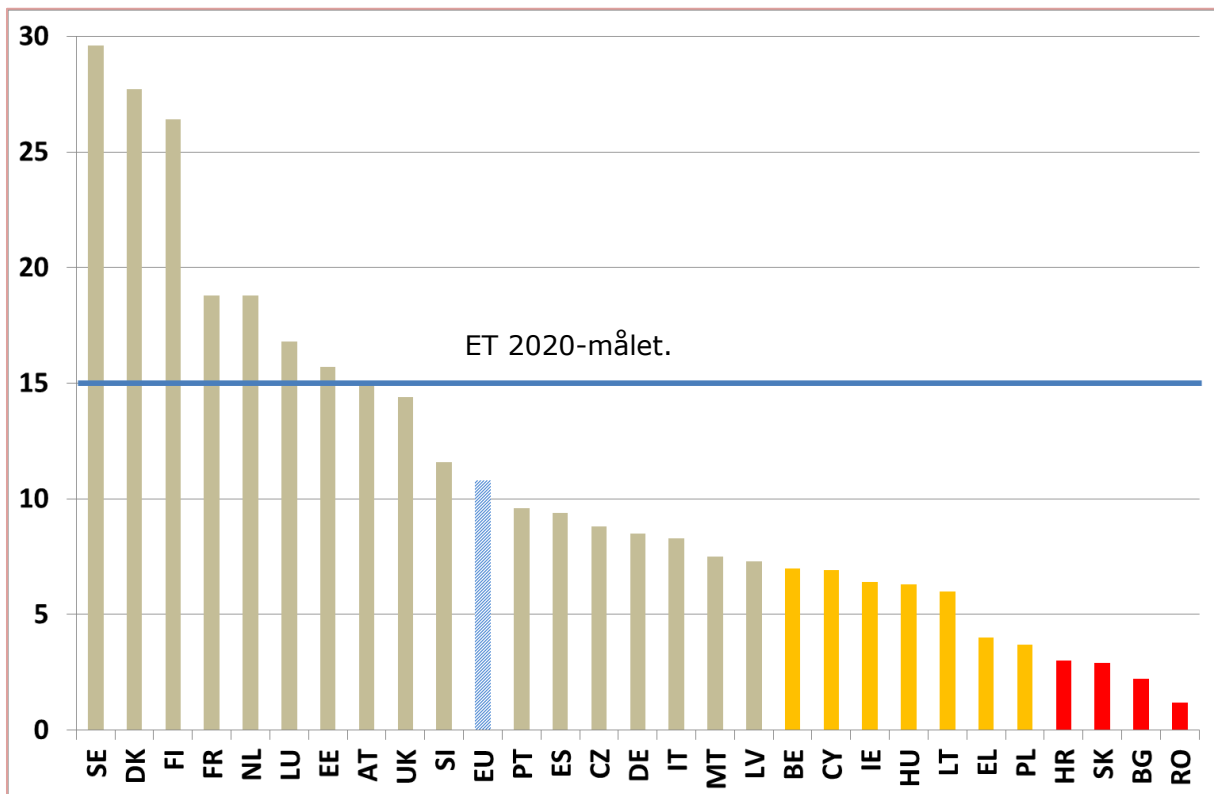
I 2016 foreslog Europa-Kommissionen som led i den nye dagsorden for færdigheder i Europa at oprette en **færdighedsgaranti** for at bidrage til at afhjælpe mangler på færdigheder, bekæmpe ulighed og dække nye behov på arbejdsmarkedet. Ved hjælp af færdighedsgarantien skal medlemsstaterne sikre, at

lavtuddannede voksne tilbydes et opkvalificeringsforløb bestående af muligheden for:

- at få deres færdigheder vurderet og eventuelle mangler identificeret
- at modtage en skræddersyet uddannelsespakke og
- at få deres færdigheder valideret.

Ifølge den åbne koordinationsmetode til uddannelse og erhvervsuddannelse ("ET 2020") har medlemsstaterne aftalt et mål, der skal nås inden 2020, om at mindst 15 % af den voksne befolkning (25-64 år) deltager i læring. Imidlertid var gennemsnitsresultatet i 2016 kun 10,8 %. Desværre synes deltagelsen at være lavere for personer, som vender tilbage til arbejdsmarkedet efter at have haft en ledighedsperiode, ældre og specialarbejdere og lavtuddannede, dvs. dem, der har mest brug for ajourføring og forbedring af deres kvalifikationer.

Figur 11 – Voksnes deltagelse i livslang læring (25-64-årige, %, 2016)

Kilde: Eurostats arbejdskraftundersøgelse.

Fuld gennemsigthed og sammenlignelighed i kvalifikationer

på tværs af EU vil hjælpe medlemsstaterne med at stole på kvaliteten af hinandens kvalifikationer og lette mobiliteten for elever og arbejdstagere. Derfor har medlemsstaterne fastlagt referencerne mellem deres nationale kvalifikationsniveauer og den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF) og angiver både EQF-niveau og det nationale kvalifikationsrammeniveau på nyudstedte eksamensbeviser.

Færdigheder erhvervet uden for det formelle uddannelsessystem er ofte ikke blevet dokumenteret eller formelt anerkendt. Medlemsstaterne har aftalt at indføre nationale ordninger for validering af ikke-formel og uformel læring inden 2018¹⁸. Navnlige er de blevet enige om at tilbyde kvalifikationsvurdering hos alle ledige, optimalt set inden seks måneder efter konstatering af behovet. En kvalifikationsvurdering hjælper med at vurdere viden, færdigheder og kompetencer hos en person for at forberede valideringen af udbyttet af ikke-formel og uformel læring og/eller planlægge et omskolingsforløb. Derfor er det særlig relevant for personer med ringere kvalifikationer, ledige eller personer, der risikerer ledighed, migranter, unge og personer, der søger i en ny retning på arbejdsmarkedet. De bedste muligheder for at validere kvalifikationer, der er erhvervet uden for det formelle uddannelsessystem, er lettilgængelige og fører til kvalifikationer eller elementer af kvalifikationer.

Veletablerede **færdighedsforvaltningssystemer** kan hjælpe med at opbygge og optimere færdigheder og kompetencer hos den nuværende og fremtidige arbejdsstyrke. Effektive systemer bygger på sunde efterretninger om færdigheder fremskaffet af sunde mekanismer til vurdering af og forventninger og forudsigelser om færdigheder. Denne information bidrager til at kvalificere

uddannelsespolitikken og uddannelsesvejledningen.

Kommissionen har arbejdet med udfordringerne med digitale færdigheder i EU gennem sit initiativ til en stor koalition for digitale job¹⁹ og har udviklet en **fælles europæisk digital kompetenceramme** (EDCF), der beskriver det sæt af digitale kompetencer, enhver borger er nødt til at have i dag. Medlemsstaterne bruger EDCF og det tilhørende vurderingsværktøj til at udvikle deres uddannelsesplaner, læringsudbytte eller underviseruddannelse.

Der er gjort en lignende indsats for at udvikle en **europæisk referenceramme for iværksætter** (EntreComp), som kan bruges som grundlag for udviklingen af læseplaner og læringsaktiviteter til fremme af iværksætterånd som en kompetence.

Kommissionen støtter også oprettelsen af europæiske sektoralliancer vedrørende færdigheder til at udforme sektorstrategier for færdigheder, opstille forventninger til behovet for færdigheder i specifikke sektorer og styrke erhvervsuddannelsessystemernes kapacitet til at imødekomme disse behov. Sektoralliancer vedrørende færdigheder skal hjælpe med at tilvejebringe de nye færdigheder i strategiske sektorer, som er nødvendige for at nå EU-målsætningerne om vækst og beskæftigelse, konkurrenceevne, energi og klimaforandringer. Alliancen om vedvarende energi og grønne teknologier skal afhjælpe mangler på færdigheder og misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer for at sikre Europas globale førerposition inden for vedvarende energi og understøtte overgangen til en moderne lavemissionsøkonomi med en dekarboniseret energisektor i centrum.

4. POLITISK STATUS I FORSKELLIGE LANDE

Færdighedsopbygning: Politikker til imødegåelse af skolefrafald (se separat

¹⁸ I overensstemmelse med Rådets henstilling om validering af ikke-formel og uformel læring (2012/C 398/01).

¹⁹ Se faktabladet om digitale færdigheder og job.

faktablad om tidligt skolefravald) understøtter også målet om et minimumsuddannelsesniveau for alle unge som en forudsætning for opbygning af yderligere færdigheder enten i videregående uddannelser eller med henblik på arbejdsmarkedet.

Medlemsstaterne har gjort visse fremskridt med erhvervelse af grundlæggende færdigheder.

- Bulgarien har forbedret adgangen til uddannelse af god kvalitet til studerende fra ugunstigt stillede hjem.
- Portugals lokalforvaltninger og skoleklynger samarbejder om gennemførelsen af den nationale plan til fremme af succes i skolen.
- Irland har fastsat specifikke mål for læse- og regnefærdigheder i ugunstigt stillede skoler og forholdsvis ambitiøse nationale mål for elever med ringe henholdsvis særdeles gode kompetencer inden 2025.
- Tjekkiet støtter skoler med førskole og primær- og sekundærtrin i socialt udstødte områder ved at indføre og gennemføre individuelle integrationsplaner.
- Rumænien driver et ESF-projekt for at tiltrække højt kvalificerede lærere til ugunstigt stillede skoler og er begyndt at indfase nye kompetencebaserede læseplaner i grundskolens sidste år.

Erhvervsfaglig grunduddannelse:

Nyuddannede fra erhvervsskoler havde bedre resultater på arbejdsmarkedet end nyuddannede fra de almene ungdomsuddannelser på gymnasieniveau. Dog dækker de gennemsnitlige resultater over visse forskelle mellem forskellige lande, hvilket også viser, at der er plads til forbedring af kvaliteten af erhvervsuddannelserne i de lande, hvor resultaterne fra erhvervsuddannelserne halter efter EU-gennemsnittet (Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Letland og Rumænien). Flere EU-medlemsstater (Tjekkiet, Grækenland, Spanien, Malta og Portugal) har også en forholdsvis høj andel af unge uden

afgangsbevis fra en ungdomsuddannelse, eller som vælger det almene gymnasiale forløb, men ikke gennemfører en videregående uddannelse.

Voksnes læring og færdigheder: Syv lande har en højere andel af voksendeltagelse i læring end ET 2020-benchmarket (15 %): Danmark, Estland, Frankrig, Luxembourg, Nederlandene, Finland og Sverige. Den laveste deltagelse ses i Bulgarien, Ungarn, Rumænien og Slovakiet.

Gennemsigtighed og anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer: Hidtil har 24 medlemsstater fastlagt referencerne mellem deres nationale kvalifikationsniveauer og den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), og 16 medlemsstater angiver eller har fastsat en dato for angivelse af EQF-niveauet på nationale nyudstedte eksamensbeviser.

Validering af ikke-formel og uformel læring: Medlemsstaterne forbereder sig på at indføre nationale ordninger for validering af færdigheder erhvervet uden for det formelle uddannelsessystem. Der sker ikke lige mange fremskridt overalt, og der er stadig meget at nå inden fristen i 2018. F.eks. oplyste 15 medlemsstater (Bulgarien, Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Irland, Grækenland, Spanien, Cypern, Litauen, Malta, Østrig, Portugal, Rumænien, Slovakiet og Det Forenede Kongerige) til European Inventory on Validation fra 2014, at de ikke havde indført et system til kvalifikationsvurdering, som er et af elementerne i de nationale valideringsforanstaltninger.

Færdighedsforvaltning: Regelmæssig overvågning af arbejdsmarkedets behov er afgørende og et system til overvågning af fag, der er brug for eller modsat i overskud, er en grundlæggende byggesten i arbejdsmarkedets efterretningssystem. Til trods herfor har de fleste medlemsstater i øjeblikket ikke en tilstrækkelig god overvågningsmekanisme. Kun en tredjedel af medlemsstaterne overvåger udviklingen i arbejdsmarkedets

efterspørgsel, og yderligere en tredjedel har kun delvise data²⁰.

Digitale færdigheder: Resultattavlen for den digitale dagsorden måler fremskridtene i den europæiske digitale økonomi via Indekset for den digitale økonomi og det digitale samfund (DESI), som er et sammensat indeks, der opsummerer relevante indikatorer om EU's digitale resultater og følger udviklingen i EU's medlemsstater med hensyn til deres digitale konkurrenceevne²¹. Udviklingen i de digitale færdigheder følges i indeksets afsnit for humankapitaldimensionen. Danmark, Luxembourg, Nederlandene, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige scorer højest med hensyn til grundlæggende færdigheder og brug. Irland, Østrig, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige scorer højest på avancerede færdigheder og udvikling. Bulgarien, Grækenland og Rumænien scorer stabilt bundkarakterer på alle underdimensioner.

Dato: 29.9.2017

²⁰ Kvalitative data, baseret på Europa-Kommissionen: "Mapping and analysing bottleneck vacancies in EU labour markets", 2014.

²¹ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-agenda-scoreboard>.